

ATT ÖVERVINNA INSTABILITET I AFRIKA

ATT ANLÄGGA ETT NYTT EUROPEISKT SYNSÄTT

ATT TILLVARATA EUROPEISK
FORSKNING I UTVECKLINGSPOLITIKEN

EUROPEISK RAPPORT
OM **UTVECKLING**

ATT HANTERA KOMPLICERAD UTVECKLING	4
NYA ANSIKTEN, NYA PERSPEKTIV	5
2000-TALETS VÄRLD	5
ATT FÖRSTÅ INSTABILITETEN	6
VARFÖR INSTABILITET ANGÅR OSS	7
UNIK INSTABILITET	9
URSPRUNGET TILL AFRIKAS INSTABILITET	10
DEN GLOBALA RECESSIONENS DOLDA ANSIKTE I AFRIKA	11
STATER SOM ÅTERHÄMTAR SIG	13
ETT TRYGGT UNDERLAG FÖR UTVECKLING	15
EN NY SIDA I UTVECKLINGSPOLITIKEN	16
BORT FRÅN INSTABILITETEN	17
FÖRST MEN INTE MINST	18
TRÄFFA ERD-FORSKNINGSTEAMET	19

FÖRORD

Den europeiska rapporten om utveckling ska hjälpa EU att förbättra sin utvecklingsvision, berika sin politik och påverka den internationella debatten. Rapporten ska också komplettera andra framträdande rapporter om utveckling, och försöker återspegla de många olika åsikter som kan finnas om olika problem och – i förekommande fall – de specifika europeiska synsätten, som bygger på Europas politiska och sociala värderingar och dess egen historia och erfarenhet. Vi är övertygade om att det inte bör finnas något tankemonopol på ett område som är så komplicerat och mångsidigt som utvecklingspolitik.

Detta års första upplaga tar upp det komplicerade och flerdimensionella problemet med "instabilitet", och fokuserar särskilt på Afrika söder om Sahara, där de mest instabila länderna finns. Att hantera instabila situationer har beskrivits som "den tuffaste utmaningen för utveckling i vår tid", och är mycket riktigt ett växande problem både för Europa och hela det internationella samfundet.

Kärnpunkten i det här ambitiösa forskningsinitiativet har varit en intensiv deltagandeprocess, där ett stort antal ledande forskare, makthavare och civila representanter har deltagit, från både Europa och Afrika. Den första upplagan av ERD bygger en gemensam analytisk grund för hur vi tar bättre tag i de svåra situationerna, och den kommer därför att hjälpa Europa att finjustera sin strategi mot instabilitet och definiera en mer sammansatt politik i framtiden.

Stefano Manservigi

Generaldirektör för utveckling
Europeiska kommissionen

Yves Mény

Ordförande
Europeiska universitetsinstitutet

ATT HANTERA KOMPLICERAD UTVECKLING

EU vill vara en god global medborgare och återspegla de värderingar av solidaritet och sammanhållning som ligger européerna så varmt om hjärtat. Av den anledningen är Europa världens främsta givare av utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd. 2008 använde unionen och dess 27 medlemsstater nästan 50 miljarder euro till sådana ändamål. Det är en ökning med omkring 8% från föregående år och motsvarar nästan 100 euro per medborgare.

De här resurserna är viktiga för att hjälpa fler utvecklingsländer att uppnå FN:s millenniemål till år 2015. Allt som allt finns det åtta sådana millenniemål: att utrota extrem fattigdom, att alla ska få utbildning i grundskola, att jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas, att minska barnadödligheten, att förbättra mödravården, att stoppa spridningen av HIV/AIDS, malaria och andra sjukdomar, att säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling, samt att ta fram ett globalt partnerskap för utveckling.

ATT HÖJA INSATSERNA

"EU:s biståndssiffror för förra året är ganska positiva, men man behöver fortfarande ta till bestämda åtgärder för att se till att de viktigaste målen för att bekämpa global fattigdom uppfylls", sade f.d. biståndskommissionären Louis Michel när siffrorna offentliggjordes.

FN rapporterar att snabb ekonomisk tillväxt i många utvecklingsländer, i synnerhet i Asien, har hjälpt miljontals människor att komma ur den onda cirkeln av extrem fattigdom. Trots detta svävar millenniemålen i fara i många länder, där tiotals miljoner människor hamnar i fattigdom och betydande utvecklingsvinster förvandlas till sin motsats, särskilt bland de så kallade "instabila länderna" i Afrika söder om Sahara.

"Trots den senaste tidens uppgång i tillväxten efter år 2000 fortsätter Afrika söder om Sahara att vara en eftersläpande region både i fråga om inkomstrelaterade och icke-inkomstrelaterade millennieutvecklingsmål", var slutsatsen i en studie från EU med titeln "Halvvägs mot millennieutvecklingsmålen"¹. Det blir också mer och mer bevisat att den globala finanskrisen förvärrar situationen.

Detta får emellertid inte leda till att det internationella samfundet försummar sitt engagemang i att utveckla världens fattigaste och mest sårbara nationer.

"Utvecklingen är inte en del av problemet, utan en del av den globala lösningen på krisen", understryker kommissionens ordförande José Manuel Barroso. "Det kan inte bli någon ekonomisk återhämtning utan utvecklingsländerna. Vår tillväxt och stabilitet är ofrånkomligt kopplad till deras, och tvärtom."

EUROPEISKA VISIONER

Europa är världsledande och banbrytande på utvecklingsområdet, men med de enorma utmaningar som det internationella samfundet – givare, samarbetsländer och det civila samhället – står inför när man ska forma en rättvisare värld, behöver EU ett verktyg för att kunna utforma sin utvecklingsvision och påverka den internationella debatten.

Europeisk rapport om utveckling (ERD) är precis det verktyget. Den är ett nytt initiativ som är till för att, i nära samarbete med forskningsvärlden och partners i utvecklingsländerna, arbeta fram ett europeiskt perspektiv på utvecklingsfrågor. Den oberoende rapporten bildar en synvinkel som bygger på djupare, bevisbaserad kunskap om utvecklingsvärlden och de utmaningar den står inför, och rapporten framhäver nyskapande politiska idéer som kan göra stor skillnad.

Initiativet stöds för närvarande av Europeiska kommissionen och sex medlemsstater (Finland, Luxemburg, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland).

Den första utgåvan, som offentliggörs i oktober 2009, är inriktad på det komplicerade och flerdimensionella problemet med instabilitet och metoder för att ta sig an det. Fokus ligger särskilt på Afrika söder om Sahara. Rapporten har framställts av en grupp experter under ledning av Giorgia Giovannetti, med bas vid Europeiska universitetsinstitutet (EUI). Många länder i Afrika söder om Sahara är i situationer som kan beskrivas som "instabila" p.g.a. ett antal faktorer, som t.ex. konflikt, dåligt styre, svaga institutioner och brist på social sammanhållning. Instabilitet och hur man hanterar den har beskrivits som "den tuffaste utmaningen för utveckling i vår tid". Det ligger för närvarande högt på den europeiska och internationella politiska agendan, något som förklaras längre fram i denna broschyr.

För att se till att rapporten är av högsta kvalitet och täcker ett brett antal perspektiv har EUI tillämpat en

process med medbestämmande, rådgivning och referentgranskning. Rapporten stöder sig huvudsakligen på befintlig litteratur, men den ursprungliga forskningen har utförts från specialiserade institut och universitet. Dessutom har åtskilliga arbetsmöten och konferenser hållits i Europa och Afrika för att diskutera de problem som tagits upp i dokumentet. Konsultationer av det slaget har bidragit till att säkerställa en författarprocess med transparens och medbestämmande, där alla viktiga intressenter i Europa och Afrika har varit med.

Intresserad av att få veta mer om hur ERD färdigställdes? Gå till <http://erd.eui.eu/> och läs broschyren "Mot en europeisk rapport om utveckling: en process av medtagande och medbestämmande".

NYA ANSIKTEN, NYA PERSPEKTIV

Lokala lösningar är ofta det mest effektiva sättet att reda ut lokala problem och möta lokala utmaningar. Med detta i åtanke har man genom ERD och dess initiativ "Nya ansikten för utveckling i Afrika" gett unga afrikanska forskare en utmärkt plattform för att lufta sina resultat och åsikter om utveckling.

Bland 158 ursprungliga bidrag från 38 länder inbjöds 15 forskare från olika håll i Afrika att presentera sin forskning på en stor ERD-konferens i Ghanas huvudstad Accra.

Tillsammans gav de talangfulla unga forskarna värdefulla ögonblicksbilder av vilka faktorer som bidrar till instabiliteten i Afrika söder om Sahara, och hur de påverkar samhällena och befolkningen där. Till de problem som togs upp hörde orsakerna och konsekvenserna av instabiliteten, hur den påverkar utbildningen, utnyttjandet av de traditionella afrikanska styrmekanismerna för att decentralisera makten, våld och instabilitet vid val, Zimbabwes nedgång till instabilitet, oljehantering och livsmedelsotrygghet i Nigeria, könsdiskriminering på arbetsmarknaden i Kamerun, diamanternas "förbannelse" i Sierra Leone och sambandet mellan bistånd och tillväxt.

Både de studier som tagits fram av de unga afrikanska forskarna och en artikel och podcast där de framträder finns tillgängliga på ERD:s webbplats.

2000-TALET S VÄRLD

Genom millenniemålen försöker man göra 2000-talet till en tid av mer rättvisa och välstånd för hela världens folk. Det finns sammanlagt åtta millenniemål:

- Utröta extrem fattigdom
- Ge alla utbildning i grundskola
- Öka jämställdheten och stärka kvinnors ställning
- Minska barnadödligheten
- Förbättra mödravården
- Bekämpa HIV/AIDS, malaria och andra sjukdomar
- Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling
- Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

¹ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/mdg_paper_final_20080916_en.pdf

instabilitet

ATT FÖRSTÅ INSTABILITETEN

Det kanske bästa sättet att förstå instabilitet är att ställa den mot "återhämtning".

I Europa och andra industriländer tar vi för givet att staten finns där för att garantera vår trygghet, upprätthålla lagen och ge oss ett fullt utbud av tjänster, allt från att samla in sopor och bygga vägar till att ordna med utbildning och social säkerhet.

Men det finns platser i världen där staten inte kan eller vill utföra sina viktigaste uppgifter. Regeringarna i sådana "instabila" länder har antingen inte förmåga eller laglig rätt att styra effektivt. I de länderna kan medborgarna ibland sakna de mest grundläggande offentliga tjänsterna, som tillgång till säkert dricksvatten och primär sjukvård, och de lever ofta i svår otrygghet.

Att definiera och mäta instabilitet är en oerhört utmanande uppgift. Delvis beror det på att det inte finns vare sig någon enkel, allmänt accepterad definition av begreppet eller någon internationellt godkänd lista. Att det sedan också finns enormt många faktorer som bidrar till instabiliteten, och att det är ont om tillgängliga uppgifter, gör det svårt att mäta instabilitet.

ATT HALKA EFTER

Statsinstabilitet får allvarliga följder för utvecklingen. Instabila länder, som är belastade av dåligt fungerande statliga institutioner och är fångade i en sorts fattigdomsfälla, presterar dåligt när det gäller utveckling och i synnerhet i fråga om millenniemålen. Även om bara omkring 15% av befolkningen i utvecklingsländerna bor i instabila länder, står de för en tredjedel av

världens fattiga och hälften av de barn som dör innan de blivit fem år.

Många faktorer ger upphov till instabilitet, t.ex. historiska arv, konflikter, etniska spänningar, dåligt styre, svaga institutioner, jakten på naturresurser, begränsad ekonomi i synnerhet när ett land är geografiskt mycket utbrett, och mycket annat.

Instabila stater har vissa egenskaper gemensamma, däribland en underutvecklad infrastruktur, utbredd livsmedelsotrygghet och humankapital på en låg nivå. Dessutom kan externa faktorer, som globala ekonomiska trender, spela in och öka eller minska instabiliteten.

Icke desto mindre är instabila länder inte någon sorts identisk massa. "Instabilitet" är faktiskt en paraplyterm som omfattar en extremt mångsidig grupp av samhällen med mycket olika socioekonomiska, kulturella och politiska förhållanden och blandningar. Det bör påpekas att statsinstabilitet aldrig, ens i sin värsta form, motsvarar ett totalt politiskt vakuum, eftersom informella institutioner – från gräsrotsgrupper till militären – ofta utför en del av de funktioner som borde ha varit statens ansvar.

Länder som upplever instabilitet är extremt olika när det handlar om socioekonomiska och kulturella egenskaper och omständigheter. Något som de alla har gemensamt är dock att deras instabilitet allvarligt har påverkat deras möjligheter till utveckling.

VARFÖR INSTABILITET ANGÅR OSS

Instabilitet har allvarliga återverkningar för medborgarna i instabila stater, för de samhällen som upplever det, för deras grannländer och för det internationella samfundet som helhet. Det är därför det angår oss alla.

I grund och botten är statsinstabilitet något mycket mänskligt. Totalt, om inte hundratals, miljoner människor i instabila stater får se sig härjade och kränkta av mänsklig otrygghet, fattigdom och förluster. Paul Collier, som leder centret för studier av afrikanska ekonomier vid universitetet i Oxford, beskriver i sin bok *The Bottom Billion* (Bottenmiljarden) hur medborgarna i instabila länder "lever och dör under 1300-talsförhållanden".

De instabila länderna har halkat efter andra utvecklingsländer, i synnerhet de i södra och sydöstra Asien, med att uppnå millenniemålen. Men millenniemålen kan också ge en missvisande bild för de instabila stater som har gjort framsteg. Vanligtvis har de instabila staterna i Afrika söder om Sahara fått börja i ett mycket sämre läge än alla andra utvecklingsländer. Det betyder att länderna söder om Sahara för att t.ex. halvera förekomsten av fattigdom skulle behöva ekonomiska tillväxtsiffror – och/eller bistånd från utlandet – som aldrig skådats på andra håll i världen.

Forskning som gjorts i samband med ERD avslöjar att fattigdom, undernäring (som ligger på i genomsnitt 40% i instabila afrikanska stater och når så högt som 76% i Demokratiska republiken Kongo), låg inskrivning i skolor och hög dödlighet för barn under fem år är mycket mer allvarligt i instabila länder i Afrika söder om Sahara än i stabila utvecklingsländer. Antalet människor

som lever i fattigdom i instabila stater är dessutom tre gånger högre än i stabila utvecklingsländer.

Hög undernäring har samband med att instabila länder saknar förmåga att garantera livsmedelstrygghet för sina medborgare, eftersom de inte kan hantera produktionen och tillförseln av livsmedel effektivt eller skydda sina jordbruksstillgångar mot förstörelse och sönderfall. I andra fall kan livsmedelskriser leda till instabilitet som i sin tur minskar livsmedelstryggheten ytterligare. Det märks på att livsmedelskriserna har tredubblats i Afrika söder om Sahara mellan 1980-talet och början av 2000-talet.

Förutom fattigdomens mödor åtföljs instabilitet ofta av svåra kränkningar av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, som rätten till liv och säkerhet. Detta gäller särskilt de mest sårbara befolkningsgrupperna, som kvinnor, barn och etniska minoriteter. En tung börda för kvinnorna är när de utsätts för sexuell exploatering.

DEN ONDA CIRKELN

Det paradoxala med instabilitet är att dess grepp om ett land vanligtvis inte är särskilt instabilt. När ett land faller i instabilitetsfällan blir det mycket svårt att ta sig ut igen, något som blir besvärligt för både själva landet och dess utvecklingspartners. Exempelvis finns det 35 länder som definierades som "instabila" av Världsbanken 1979 och fortfarande är instabila 2009, tre decennier senare. Det finns inte heller något instabilt afrikanskt land som når högre än plats 115 i FN:s HDI-index. Sierra Leone ligger sist på plats 179.

Att instabiliteten är så seglivad kan bero på en ond cirkel av faktorer där den ena leder till den andra: fattigdom, låga utvecklingsnivåer och underutvecklade institutioner orsakar instabilitet som i sin tur ger upphov till mer av allt detta.

Instabilitet kan ofta utlösa konflikter, på samma sätt som konflikter kan leda till instabilitet. Av de människor i världen som utgör "bottenmiljarden", och som till allra största delen bor i instabila länder, har nästan tre fjärdedelar nyligen varit med om eller genomlever ett inbördeskrig. Även om instabila länder för närvarande har fred eller är i en efterkonfliktssituation, är det också oerhört hög risk – ungefär en på sex – att de hamnar i inbördeskrig när som helst under en femårsperiod.

Den här konfliktbenägenheten har satt sina spår över kontinenten och krävt svåra mänskliga offer. Exempelvis uppskattas i *African Development Report*² att det 27 år långa inbördeskriget i Angola (1975-2002) ledde till 160 000 direkta dödsfall i strid och mer än 1,5 miljoner dödsfall p.g.a. konfliktrelaterad svält, sjukdom och andra orsaker. Kriget i Demokratiska republiken Kongo har varit det dödligaste sedan andra världskriget och krävt ca 5,4 miljoner liv.

Kvinnor och barn är bland de mest sårbara i instabila länder, särskilt om länderna är i konflikt. I en analys från ERD fann man att mycket instabila afrikanska länder hade i genomsnitt två gånger så hög ojämlikhet mellan könen som resten av kontinenten. Beroendet av informella mekanismer i instabila stater kan dessutom vara till skada för kvinnor eftersom traditionella institutioner ofta antar en diskriminerande politik.

Detta understryker behovet av att ta sig an könsaspekten på instabilitet, något som påvisats av Isaac Oluwatayo vid universitetet i Ado-Ekiti, ett av de "nya ansiktena för utveckling i Afrika". Han har konstaterat om Nigerias landsbygd att "hushåll under ledning av kvinnor med tillgång till resurser har sannolikt mer livsmedelstrygghet än de med små kontakter. Vad vi indirekt menar är att kvinnor borde vara mer självbestämmande."

PROBLEM I GRANNSKAPET

Instabilitet är inte bara besvärligt för befolkningen i de instabila länderna utan också för deras grannar, eftersom instabilitet har överskottseffekter som kan försvaga eller destabilisera hela regionen: intraregional handel kan påverkas, utländska investerare avskräckas och etniska spänningar spås på.

De mer stabila grannländerna får ta uppskattningsvis 80% av kostnaderna för instabiliteten, uttryckt i missad ekonomisk tillväxt, och de går miste om i genomsnitt 0,6% av sin ekonomiska tillväxtpotential per år. Eftersom varje land har i genomsnitt 3,5 grannländer kan förlusterna genom den här "dåliga grannar"-effekten uppgå till mer än 160 miljarder om året i Afrika.

När det är inbördeskrig i en instabil stat kan det få ännu svårare efterverkningar för dess grannländer. Även om konflikter inte direkt sprider sig kan de ibland breda ut sig. Ett exempel är Charles Taylors regim i Liberia, som tillhandahöll legotrupper, pengar, vapen och infrastruktur till rebellgrupperna i grannlandet Sierra Leone, i hopp om att få kontroll över diamantgruvorna och de ekonomiska nätverken i regionen.

Ett annat exempel är Zaire (numera Demokratiska republiken Kongo), vars första inbördeskrig 1996-1997 delvis utlöstes av strömmen av hutuflyktingar från Rwanda, som flydde undan eventuella hämndattacker efter det folk mord på tutsier som hutuerna uppviglade till mot tutsierna 1994.

DEN GLOBALA DIMENSIONEN

Instabilitet kan också få ett globalt utfall som kan påverka det internationella samfundet som helhet. Ett aktuellt exempel på det är återuppkomsten av sjöröveri i Adenviken, som har nära samband med turbulensen i Somalia. Ekonomiska och politiska flyktingar och krigsflyktingar tar sig sedan inte bara till grannsamhällena utan flyr också, förstäligt men ofta motvilligt, från instabiliteten där hemma för att bygga upp en bättre och mer stabil tillvaro i Europa och andra rika delar av världen.

I grund och botten är det förstås också oacceptabelt i en värld av växande överflöd och välstånd att det internationella samfundet står överksamt när hundratals miljoner människor berövas sina viktigaste mänskliga rättigheter, trygghet och välbefinnande.

Med allt detta i åtanke är det inte förvånande att Världsbankens ordförande Robert Zoellick har beskrivit de instabila staterna som "den tuffaste utmaningen för utveckling i vår tid".

UNIK INSTABILITET

Även om instabila länder har vissa gemensamma drag, är det viktigt att komma ihåg att vart och ett av dem är unikt och därför kräver ett anpassat tillvägagångssätt.

Instabilitet är ett svårt koncept att definiera, och att identifiera vilka länder som kan betraktas som "instabila" är på samma sätt en knepig utmaning. På en nivå har de flesta samhällen i viss mån en faktisk eller möjlig instabilitet, och dessa blir mycket tydligare vid kriser, som under hårda ekonomiska tider.

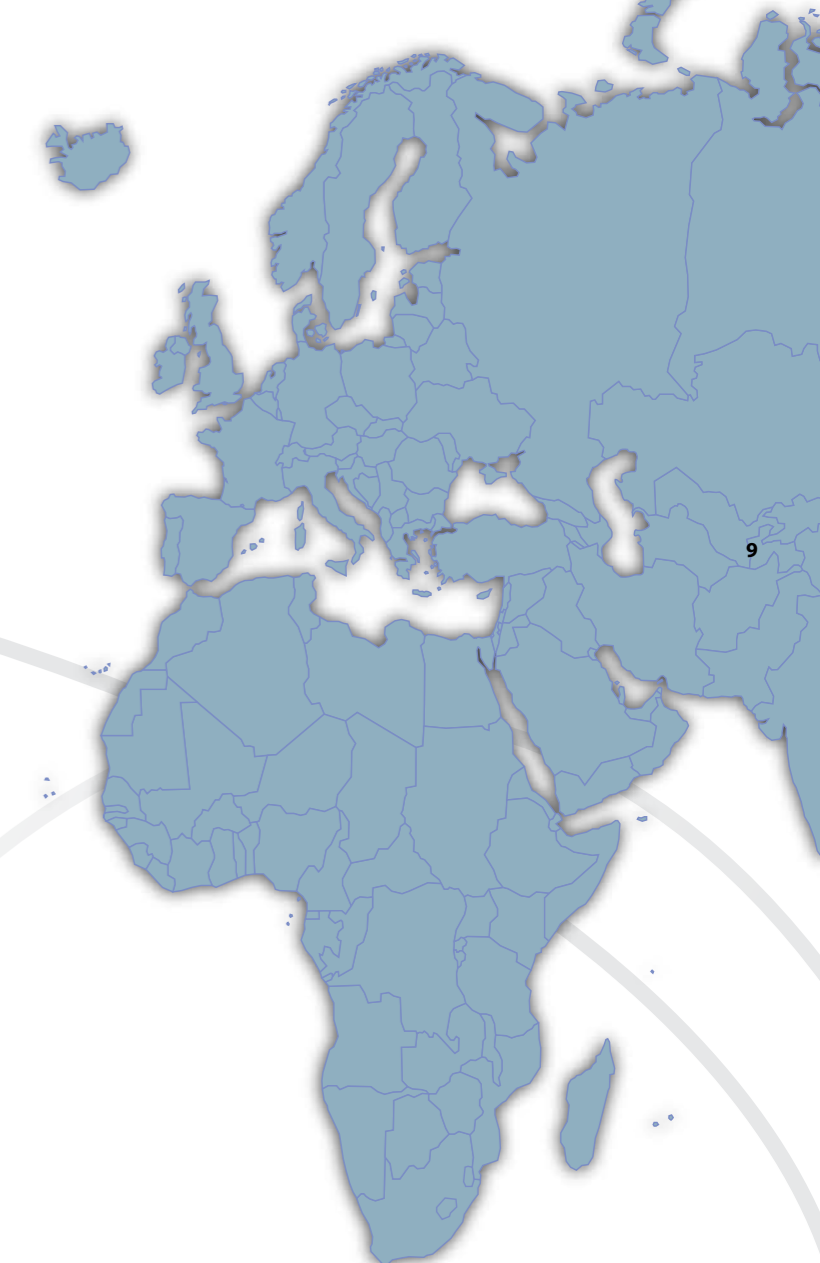
Som tidigare noterats har dock de länder som får den oönskade etiketten "instabil" vissa gemensamma grundegenskaper. Där ingår oförmågan att garantera medborgarnas trygghet och förse dem med de grundläggande offentliga tjänster som förväntas av en modern stat.

Även om det finns avsevärda skillnader mellan instabila stater och stabila eller återhämtande stater, finns det också en väldig mångfald inom den grupp av stater som lider av instabilitet. "Det finns inte mycket som håller ihop statsfragilitet mer än dess symptom: fattigdom, otrygghet, konfliktbenägenhet, korruption", hävdar Ivan Briscoe, en chefsforskare på Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior (Fride) i Madrid.

De kan vara rika eller fattiga på naturresurser, de kan ha hög eller låg ekonomisk tillväxt, och de kan ha höga eller låga statsskulder. Dessutom kan instabiliteten utlösas av ett oändligt antal faktorer – från en våldsam konflikt till en gradvis utnötning av statens kapacitet och lagliga rätt – och den kan ta sig uttryck med olika grader av intensitet.

EN STORLEK PASSAR INTE ALLA

Ett exempel är att både Angola och Zimbabwe finns på OECD:s lista över länder i instabila situationer år 2009, men ändå skiljer sig mycket åt. Angola har formellt haft fred sedan 2002 och under ett antal år haft en tvåsiffrig ekonomisk tillväxt som stärkts av de höjda priserna på handelsvaror, men landet har fortfarande låg läskunnighet och hög barnadödlighet.

Zimbabwe å sin sida har sett sin ekonomi krympa, men zimbabwierna är ändå bland de mest läskunniga i Afrika söder om Sahara och barnadödligheten är ännu relativt låg.

Eftersom instabila länder är så olika och heterogena som de är, kan man inte tillämpa synsättet att "en storlek passar alla" på deras utvecklingsmässiga utmaningar. Begreppet instabilitet är användbart för att uppmärksamma länder som behöver särskild uppmärksamhet och som de konventionella utvecklingsredskapen inte passar för.

I instabila länder har snabba åtgärder en tendens att inte fungera och ibland göra situationen värre. Instabila situationer kräver långsiktig, anpassad, sammanhangsstyrd och aktiv inblandning.

²http://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Publications/African%20Development%20Report%202008.2009_00_Full_Report.pdf

instabilitet

URSPRUNGET TILL AFRIKAS INSTABILITET

Mycket av ursprunget till den afrikanska instabiliteten ligger i den mångfald, låga befolkningstäthet och koloniala arv som finns i Afrika söder om Sahara, samt att man där efter sin självständighet inte har reformerat de institutioner som de europeiska imperierna lämnade efter sig.

Även om de europeiska stormakterna hade varit närvarande i Afrika i århundraden, var den närvaron för det mesta begränsad till små bosättningar vid kusten, och ödeläggelsen av lokala samhällen var begränsad till Västafrika och berodde mest på slavhandeln.

Det var den så kallade "kapplöpningen om Afrika" mellan 1880-talet och första världskriget, då den "informella imperialismen" lämnade plats för ett mer direkt styre, som skulle få djupa långsiktiga konsekvenser för det mesta av Afrika söder om Sahara. Detta trots att den höll på under en relativt kort tid. "Den koloniala upplevelsen blev en vattendelare i Afrikas historia", menar ERD.

Under detta koloniseringsexperiment importerades utländska institutioner, godtyckliga nationsgränser ritades, det inhemska ledarskapet underminerades eller övertogs – vilket skapade en sorts "decentraliserad despotism" – och det skapades råvaruekonomier som var inriktade på att överföra resurser till kolonialmakterna. "I det mesta av Afrika är staten till största delen konstgjord, och har lagts på ett samhälle som aldrig skulle ha gett upphov till den och aldrig har velat ha den", observerar den brittiska forskaren Virginia Luling. Vissa experter påpekar att många afrikanska stater p.g.a. den här flyktiga blandningen blev dömda "att misslyckas" redan från början.

Men den europeiska närvaron i Afrika försvårade också en utmaning som redan fanns. Jeffrey Herbst skriver i *States and power in Africa* att "det grundläggande problemet för statsbyggare i Afrika, vare sig de har varit förkoloniala kungar, koloniala guvernörer eller presidenter under den självständiga tiden, har varit att planlägga sin auktoritet över ogästvänliga områden med relativt liten befolkning".

MISSADE TILLFÄLLEN

Efter andra världskriget fick staterna i Afrika söder om Sahara gradvis sin självständighet. ERD fastslår att "den fredliga övergången från kolonialstyre till politisk autonomi utgjorde en klar möjlighet att göra sig av med de skadliga institutionella funktionerna från kolonialstaterna. Trots det gick den politiska eliten i de här nyfödda länderna ofta inte mycket längre än att bara afrikansera byråkratin."

Misslyckandet med att göra de postkoloniala statsstrukturerna "inhemska" berodde på flera faktorer: de statliga institutionerna var svaga och ledarna efter självständigheten var därför försiktiga i sina reformer, många av ledarna hade en västerländsk syn på omvärlden, det var svårt att rita om gränserna, och att behålla de koloniala institutionerna gynnade vissa korrupta ledare samt västerländska ekonomiska intressen. Biståndet från andra världsdelen var avsett att hjälpa, men kan i en del fall ironiskt nog ha bevarat en beroendekultur som har hindrat den inhemska utvecklingen, genom att de inrikes resurserna har flyttats undan.

DEN GLOBALA RECESSIONENS DOLDA ANSIKTE I AFRIKA

Det har kanske inte skapat så många rubriker, men den globala finanskrisen har slagit hårt mot Afrika söder om Sahara och i synnerhet de mest instabila staterna där – och det har fått allvarliga följder för deras utveckling.

Under ett knappt decennium såg det ljus ut för en stor del av Afrika söder om Sahara, som hade stabila ekonomiska tillväxtsiffror. När finanskrisen framträdde 2008 trodde många experter och förståsigpåare att den inte skulle beröra Afrika söder om Sahara, eftersom finanssektorn där är så pass liten och inte mycket integrerad i det globala finanssystemet.

Bara ett fåtal länder med mer utvecklade finansmarknader – Ghana, Kenya, Nigeria och Sydafrika – var med om samma slags turbulens i finanssektorn som den mer industrialiserade världen. Faktum är att Nigeria upplevde börsfall som var ännu större än i många industriländer.

På samma sätt som finanskrisen smittade av sig på real ekonomin i industriländerna bredde den emellertid ut sig till de afrikanska ekonomierna, som det senaste decenniet blivit allt mer beroende av internationell handel och därmed också mer sårbara för globala nedgångar.

Vid det tillfälle då Afrika söder om Sahara, och särskilt dess mest instabila hörn, som allra mest behöver ekonomisk tillväxt för att kunna få ut fler medborgare ur fattigdom, har dess ekonomier saktat ner ordentligt. Den förväntade reala tillväxten av bruttonationalprodukten (d.v.s. den nationella inkomsten) för 2009 kommer att ligga på i genomsnitt 1,5%, en nedgång från uppskattade 5,5% i oktober 2008. Om så blir fallet

blir 2009 det första året på ett decennium då inkomsten per capita faktiskt har sjunkit i de flesta instabila länder i Afrika söder om Sahara.

Även om de industrialiserade länderna daterar den globala recessionen till subprime-bubblan som brast i slutet av 2007, började krisen på många sätt mycket tidigare i de instabila staterna i Afrika söder om Sahara, och särskilt för vanliga medborgare och fattiga. Livsmedels- och oljekrisen 2007-2008 var obekvämt för konsumenter i väst, men för många afrikaner var den förödande och den tvingade dem längre in i yttersta misär.

ELÄNDE SOM RINGAR PÅ VATTEN

Den globala recessionen hotar de framsteg som gjorts för att nå millenniemålen i länderna i Afrika söder om Sahara. "Även om den första effekten av finanskrisen inte tog form så snabbt i Afrika, börjar nu effekten bli tydlig. Krisen sopar bort företag, gruvor, jobb, vinster och försörjningsmöjligheter; det är kort sagt en fullt utslagen utvecklingskris", var slutsatsen i en rapport från kommittén av afrikanska finansministrar och centralbankschefer³.

Afrikanska utvecklingsbanken uppskattar att 27 miljoner afrikaner kommer att räknas som fattiga, medan Internationella arbetsorganisationen förutspår att arbetslösheten kommer att stiga med 8,5% 2009. "Även om vi besparades de första effekterna, får vi genomlida den andra rundan", konstaterade Joe Masawe på Bank of Tanzania vid ett ERD-evenemang i Accra (Ghana). Till skillnad från i de industrialiserade länderna är det "sannolikt att chocken för finanssystemet kommer från realsektorn".

³ <http://www.londonsummit.gov.uk/resources/en/PDF/afrika-recommendations>

Det finns förstås en enorm heterogenitet bland de afrikanska länderna och deras befolkningar, både vad gäller hur krisen påverkar och förmåga att hantera effekterna. Som påpekas i ERD har ändå de statliga institutionernas instabilitet i allmänhet försämrat förmågan hos regeringarna i de instabila länderna att reagera på chocker och lindra deras effekter. Kombinationen av aktuella externa chocker – för livsmedel, för olja, finansiella och ekonomiska – utgör en risk att ytterligare försvaga instabila stater eller rentav tvinga vissa länder som förut varit stabila eller i återhämtning in i situationer av instabilitet och konflikt – som är lättare att komma in i än att komma ut ur.

VAD SOM DRIVER PÅ KRISEN

ERD har identifierat fyra indirekta överföringskanaler där den globala recessionen har nått Afrika söder om Sahara: fallande export, färre penningöverföringar från diasporasamhällen, lägre antal utländska direktinvesteringar och ett allt mindre biståndsflyde från utlandet.

Krisen har skadat Afrika söder om Sahara huvudsakligen genom handeln. De flesta länderna är beroende av att exportera handelsvaror för sin ekonomiska tillväxt, antingen naturresurser eller från jordbruket, och den globala nedgången har kraftigt minskat efterfrågan på dessa varor och gjort priserna extremt flyktiga.

Precis som vid tidigare recessioner verkar Afrika ha drabbats av en exportnedgång som är oproportionerlig jämfört med andra utvecklingsregioner, även dem som är beroende av export av handelsvaror. Delvis kan det bero på att exportörer söder om Sahara saknar inhemska kreditkällor och därför är mer beroende av handelsfinansiering, t.ex. kreditbrev från destinationsländerna, som nu blir allt färre. En annan anledning är att afrikanska företag saknar humanresurser och kapital för att finna nya nischer och flytta upp valutakedjan i kristider.

På ett sätt är människor en av de största exportvarorna i Afrika söder om Sahara, och de pengar som skickas hem av utflyttade afrikanska arbetare (som arbetar i rikare eller stabilare afrikanska länder eller i väst) är en betydande inkomstkälla, särskilt för de fattigaste och mest instabila staterna. Dessa registrerade penningöverföringar uppskattas nu snart ha sjunkit med upp till 7%. Inofficiella överföringar är svåra att mäta, särskilt från andra afrikanska länder, men kan vara betydande för en del instabila länder.

LÅNGSAMMARE FLÖDE

Ett liknande mönster framträder för utländska direktinvesteringar, FDI. Även om FDI har ökat på senare år, har Afrika söder om Sahara fortfarande några av de lägsta nivåerna i världen. Eftersom recessionen stramar åt krediten och sänker vinsterna för företag i utvecklade ekonomier och tillväxtmarknader, har det gjort att de investerar mindre utomlands och särskilt inte i länder söder om Sahara, som ses som "högrisk". Investeringarna i naturresurser och tillverkning har nu i hög grad lagts på is. Exempelvis har Zambia och Botswana fått avbryta gruvprojekt, medan Sudan fick ett raffinaderibygge uppskjutet.

Det enda undantagsfallet, där de utländska direktinvesteringarna faktiskt har ökat, är när mark köps upp av andra länder som är ute efter livsmedelstrygghet eller biomassa till biobränslen. Även om detta kan dämpa krisen är de möjliga effekterna av denna tillströmning på mottagarländerna mycket kontroversiell, eftersom det hela kan underminera deras livsmedelssäkerhet eller bana väg för korruption.

De regeringar som ger bistånd har upprepat att de är angelägna om millenniemålen och många har sagt att de ska göra sitt yttersta för att behålla de nuvarande biståndsnivåerna, men det kommer fram fler och fler bevis för att flödet av utvecklingsbistånd minskar. Om så är fallet stämmer det med mönstret från tidigare recessioner – och de instabila länderna blir sannolikt de största offren. Ser man nyktert på saken är det inte heller säkert att flödena blir högre även om regeringarna håller fast vid sina tidigare löften om att trappa upp biståndet till Afrika. Biståndsåtagandena uttrycks nämligen i procent av den nationella inkomsten, och den har sjunkit, i likhet med valutakurserna för vissa viktiga valutor som det brittiska pundet mot den amerikanska dollarn.

STATER SOM ÅTERHÄMTAR SIG

Trots att en stor del av Afrika söder om Sahara är uppenbart instabil, har många afrikanska samhällen utvecklat hanterings- och anpassningsmekanismer som kan åstadkomma hemodlade prototyper och modeller för en hållbar och återhämtande statsbyggnad.

Sedan kalla kriget slutade har "statsbyggnad" fått hög prioritet för biståndsgivande stater. Av olika skäl har det internationella samfundets insatser haft en tendens att gå uppifrån och ner och fokusera på de tekniska aspekterna av institutionsbyggnad, som att utbilda domare och ämbetsmän, föreslå lagar, bygga upp domstolar och hjälpa till att organisera val.

På senare år har man mer och mer insett att statsbyggnad är en endogen process som inte kan importeras från ett annat land eller ledas av aktörer utifrån – det bästa det internationella samfundet kan göra är att ge hjälp. Den mest varaktiga förändringen kommer också från gräsrotterna och kan inte införas ovanifrån – eller utifrån – och statsbyggnad innefattar många obestämda faktorer och aspekter som måste utnyttjas och tas med i beräkningen.

Som respons på den här växande insikten håller det internationella samfundet gradvis på att ändra på sina insatser för att underlätta endogena reformer och förändringar som görs från botten, både i de formella och informella styrstrukturena.

HÅLLBAR UTVECKLING

Ekosystem med god biologisk mångfald och enskilda arter som är mycket anpassningsbara är mer mottagliga för ändrade förhållanden och externa chocker. Det beror på att systemet har förmåga att hantera om någonting negativt inträffar, precis som mänskliga populationer med olika talanger och kunskaper.

Även om "återhämtning" som begrepp började inom naturvetenskapen, har det funnit sig väl tillrätta på utvecklingsområdet. Ett samhälle med olika mänskliga, materiella och institutionella resurser till sitt förfogande är i allmänhet bättre på att rida ut oväntade stormar, som dåliga ekonomiska tider. Ett samhälle som däremot lever en "hand till mun"-existens och bara kämpar för att livnära sig, saknar ofta förmågan att hantera oväntade förändringar.

Trots instabiliteten hos många afrikanska nationsstater och deras formella institutioner, har samhällena söder om Sahara visat en bred kapacitet och förmåga att kreativt anpassa sig efter de upprepade krisepisoder som förekommit. De har utvecklat sofistikerade och djupt rotade mekanismer för överlevnad, hantering och anpassning, allt från försäkringssystem inom familjen och orten till traditionella markhanteringsinstitutioner som ofta sträcker sig över de konstgjorda nationsgränserna. Dessa mekanismer kan bidra till att skydda befolkningen från vissa av statsinstabilitetens kostnader för människor och utveckling, även om de inte helt kan dämpa dem.

LOKALA HANTERINGSMEKANISMER

Abena Oduro vid University of Ghana har forskat i vilka effekter ekonomiska och andra typer av chocker kan få för afrikanska hushåll och vilka hanteringsstrategier de tillämpat för att klara av dem. Hon har funnit att den aktuella globala krisen lägger ytterligare ett lager av risk och osäkerhet på samhällen och hushåll som redan är utsatta.

Chocker kan ha både kort- och långsiktiga komplikationer. Exempelvis sjönk skolgången och undernäringen steg i Elfenbenskusten i efterdyningarna av en negativ väderchock. I situationer där negativa chocker orsakar långvariga underinvesteringar i utbildning och sjukvård, kan sådana dåliga konsekvenser kvarstå med tiden.

När hushållen drabbas av en negativ chock tenderar de att använda ett stort antal hanteringsstrategier, som att sälja tillgångar för att finansiera sin konsumtion eller bara minska konsumtionen, utnyttja stödet från sina egna nätverk som familj, klan och by, flytta för att hitta bättre möjligheter och skicka hem pengar, eller börja med informella lån och försäkringar. Dock fungerar informella mekanismer bäst när chocken påverkar enskilda eller små grupper, inte samhället som helhet.

TILLBAKA TILL BÖRJAN

Återhämtning är en viktig aspekt av hållbar utveckling, eftersom ett samhälle som inte kan anpassa sig efter förändringar knappast kan utvecklas med tiden. Att stärka de instabila ländernas återhämtningsförmåga handlar bl.a. om att höja kapaciteten för både informella och formella institutioner, för att klara av chocker och gå mot utveckling och välstånd.

En löftesrik väg mot att bygga upp tåliga och hållbara institutioner är att införa, tillämpa och utöka inhemska och traditionella styrredskap. Jesse McConnell, en sydafrikansk forskare som var med i ERD-initiativet "Nya ansikten för utveckling i Afrika", har undersökt hur decentralisering och användning av inhemska styrmekanismer kan förbättra styret i instabila länder som antingen är geografiskt utbredda, etniskt mångsidiga eller både-och.

"I Rwanda använder man en inhemsk idé som kallas *Imihigo*, som i grunden innefattar ett allmänt åtagande... att klara specifika mål och syften inom en viss tidsram", har han förklarat. McConnell konstaterar att *Imihigo* "har hjälpt till att skapa en ny nationell identitet och samtidigt inbringat en kultur av tjänster och ansvar bland de offentliga tjänstemännen och politiska ledarna".

ETT TRYGGT UNDERLAG FÖR UTVECKLING

Instabila stater plågas ofta av otrygghet. Hörnstenen för återhämtning och stabilitet är trygghet, och EU har spelat och kan fortsätta spela en central roll på det området.

I Maslows berömda behovstrappa är behovet av säkerhet och trygghet det andra steget i pyramiden, precis ovanför de fysiska behoven att andas, dricka och äta. Det som gäller för en enskild person gäller mer eller mindre även för ett samhälle. Förhållandet mellan utveckling och trygghet är komplicerat och inte alltid lättförståeligt, men det finns med stor säkerhet en nära länk mellan dem båda. Trygghet är ett särskilt viktigt problem i instabila länder, eftersom de ofta får stå ut med kronisk och ihärdig otrygghet.

Med tanke på det viktiga förhållandet mellan trygghet och utveckling har EU riktat in sig på stora insatser på området trygghet på senare år, och har tagit fram ett antal politiska principer och redskap för att främja det. "Sambandet mellan trygghet och utveckling ligger i centrum för EU:s särskilda utrikespolitik och framträdande som en världsmakt för de civila", noterar ERD. Hit hör den europeiska säkerhetsstrategin från 2003 och den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken.

SAMMANHANG OCH KONSEKVENSN

Trygghet är inte en fristående fråga, och kan varken åtskiljas från det lokala sammanhanget eller drivas på ett standardiserat sätt. Varje sammanhang är unikt, och som ERD understryker är det viktigt att all hjälp på trygghetsområdet berör lokalbefolkningen, är skraddarsydd efter deras behov och tjänar de främsta intressena hos samhället som helhet.

Det är också nödvändigt att tryggheten finns med i det större paketet av strategier och program för komplementaritet som innefattar politisk återhämtning, gott styre, institutionella reformer och kapacitetsuppbyggnad, högre deltagande för det civila samhället, för att inte tala om investeringar i ekonomi, infrastruktur och sjukvård.

Denna komplementaritet finns med i det begrepp om konsekvent politik för utveckling (PCD) som är förankrat i EU-fördragen och har som syfte att se till att all politik i unionen är till nytta för utvecklingsprocessen.

EN NY SIDA I UTVECKLINGSPOLITIKEN

EU tillämpar redan en stabil politik för att hantera instabilitet. Med ERD vill man bidra till att informera om, finjustera och förbättra detta synsätt.

Problemet med instabilitet och hur man hanterar instabila stater har varit i EU:s blickfång i några år nu. "EU arbetar inte med någon 'blank sida' för att utveckla bättre respons på instabila situationer", förklarar ERD.

Redan 2001 förklarade Belgien vid sitt sex månaders ordförandeskap att instabila stater var ett prioriteringsområde. 2005 ledde de erfarenheter och lärdomar man fått på det området till en europeisk konsensus för utveckling, ett banbrytande politiskt dokument där EU och dess medlemsstater utformade en gemensam utvecklingsvision utefter ett åtagande att utrota fattigdomen och bygga upp en mer stabil och jämlik värld.

Denna konsensus identifierade "statsinstabilitet" som en av de fem huvudprinciperna i utvecklingspolitiken, och där tog man fram ett EU-synsätt som byggde på styrreformer, att etablera lagar, bekämpa korruptionen, bygga upp livsdugliga statsinstitutioner och stärka statskapaciteten. Det politiska dokumentet förespråkade också ett fortsatt engagemang för att förebygga uppkomsten av "misslyckade stater", även i de svåraste situationer.

SKRÄDDARSYDD UTVECKLINGSPOLITIK

Omfattande debatter och samråd 2007 ledde till en kommissionsanmälan, en serie slutsatser från rådet och en resolution av Europaparlamentet, som alla skissade upp en övergripande EU-respons på instabila situationer.

I en EU-forskningsstudie med titeln "Halvvägs mot millennieutvecklingsmålen: Var står vi och hur ska vi gå vidare?" rekommenderades en särskild utvecklingsagenda för instabila stater. En handlingsplan från EU för situationer av instabilitet och konflikt, med konkreta förslag på ett mer sammanhängande och strategiskt europeiskt synsätt gentemot stater i instabila situationer, ska komma 2009. Som en del av den insatsen vill också kommissionen reformera sina finansiella redskap och förfaranden så att de blir mer lyhörda för instabilitetens utmaningar.

Generellt driver unionen en politisk strategi i tre steg mot instabiliteten i Afrika söder om Sahara: övergripande politiska ramar, gemensamma politiska ramar

för EU och Afrika (som t.ex. Cotonou-avtalet, som tar fram huvudprinciperna för utvecklingsarbetet mellan EU och dess partners i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet), samt EU-täckande utvecklingsstrategier och politiska riktlinjer i fråga om trygghet, konfliktförebyggande, gott styre, konsekvent politik etc.

DEN EUROPEISKA DIMENSIONEN

I samarbete med sina afrikanska partners ligger EU bra till för att göra en skillnad när det handlar om instabilitet. Det beror på att unionen är en politisk aktör som hanterar hela det politiska registret – inte bara det som direkt gäller "utveckling" – som kan hjälpa instabila länder på vägen mot stabilitet. Unionen har i synnerhet en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (CFSP) där de 27 medlemsstaterna lägger samman sin diplomatiska energi på ärenden av ömsesidig betydelse. "Jag tror att EU ligger väldigt bra till för att göra något åt instabiliteten, eftersom det inte finns något magiskt politiskt redskap som fungerar av sig självt", menade Paul Collier vid universitet i Oxford under ett ERD-arbetsmöte i Barcelona. "Det är mycket få organ som har full kontroll. Världsbanken till exempel är främst en biståndsorganisation och har inte mandat att gå mycket längre, medan EU är en sorts regering i sig och omfattar alla politiska redskap."

Dessutom förfogar EU över ett stort antal andra aktörer än regeringar, som kan tillföra olika perspektiv på hur EU uppfattar lokalt sammanhang och dynamik: det är allt från lokala myndigheter och det civila samhället till regionala organisationer. EU har genom sina medlemsstater eller kommissionens delegationer också en långsiktig närvaro i de afrikanska staterna, även de instabila, något som kan vara oerhört värdefullt när responsen skraddarsys efter unika situationer.

P.g.a. de olika behoven hos mottagarländerna måste utvecklingsprogrammen, och framför allt den politik som ska blåsa liv i dem, vara tillräckligt flexibla för att fungera effektivt. Det är därför ERD, som rapportens huvudförfattare Giorgia Giovannetti uttrycker det, mer än en "tankeram" än en politisk föreskrift.

Giovannetti menar också att om Europa ska bekämpa instabiliteten på ett effektivt sätt, behöver man omvärdera sin roll på världsscenen. Rapporten understryker samma punkt, med förmaningen:

"EU:s mervärde kommer inte att kunna användas tillräckligt förrän [EU] och medlemsstaterna kan tala och agera som en och samma röst och tanke... och har en effektiv och genomförbar arbetsfördelning."

BORT FRÅN INSTABILITETEN

Instabila länder behöver själva styra in på sin kurs bort från instabilitet och mot återhämtning. EU kan med sina omfattande politiska strategier och redskap hjälpa till i den processen, men det kräver ett synsätt som är skraddarsytt för varje land och en långsiktig inblandning som omfattar alla politiska områden.

Vi lever i osäkra tider: den globala ekonomin har saktat ner, världens ekonomiska makt skiftar gradvis österut, samtidigt som både klimatförändringar, en stigande befolkning och minskande resurser utgör en tung börda på i synnerhet de svagaste och mest sårbara i världen.

Millenniemålen försöker överbrygga den utvecklingsmässiga klyftan mellan "dem som har" och "dem som inte har" och lägga 1900-talets ojämlikheter bakom sig för att bygga upp en mer rättvis värld. Men hotet med statsinstabilitet hotar att underminera de här förhoppningarna.

De närmaste två decennierna blir avgörande om 2000-talet inte ska representera ytterligare ett "förlorat tillfälle" för Afrika söder om Sahara. Regionen har alla förutsättningar för framgång: en ung och växande befolkning, rikliga naturresurser och bördig mark. Vad som saknas är stabilitet och återhämtningsförmåga för att kunna utnyttja tillgångarna.

EU har en roll att spela för att skapa sådana förhållanden, men det kräver ett ständigt engagemang. "EU bör göra sitt engagemang i de instabila staterna trovärdigt, sin politik lättförståelig och sin påverkan betydande", är uppmaningen i ERD.

Som tidigare har betonats är ERD mer än en "tankeram" än en politisk föreskrift. Rapporten syftar inte till att uppfinna hjulet på nytt, utan försöker snarare dra lärdom av flera decenniers erfarenhet och utifrån det rikta

Detta förutsätter en konsekvent politik och samarbete på EU-nivå, bortom tekniska överväganden för att bygga upp gemensamma visioner och politiska strategier.

ut vägen framåt för att ta sig an den synbart lösliga utmaningen med statsinstabilitet. Den erkänner att det har varit flera framsteg och en del misslyckanden under årens lopp, men att allting har gett värdefulla lärdomar för framtiden.

EN VÄG SOM GRENNAR UT SIG

Varje instabilt land är i grunden unikt och måste alltså finna sin egen väg ut ur instabiliteten. Det kräver att alla tillgängliga strategier och redskap tillämpas på ett sätt som passar det lokala sammanhanget, något som i sin tur kräver djupgående och fullständig förståelse av situationen. Därför betonar ERD att EU bör "skraddarsy allmänna politiska strategier för att ta sig an särskilda problem, och anpassa dem efter individuella sammanhang".

Tillsammans bör EU och lokala aktörer, från regeringarna till det civila samhället, i samarbete ta ut kursen framåt. Insatserna måste vara långsiktigt inriktade på ett brett spektrum av prioriteringsområden, eftersom problemen med instabila stater i huvudsak är strukturella och ihärdiga och kräver såväl ett stabilt och ständigt engagemang som flexibla synsätt.

ERD identifierar fem huvudprioriteringsområden för EU:s engagemang, nämligen att överbrygga klyftan mellan kortsiktiga behov och långsiktig strategi och återhämtning, förstärka humankapital och socialt kapital, stödja statsbyggnad och social sammanhållning, stödja ett bättre styre på regional nivå, bl.a. regional integration, samt höja tryggheten.

ERD förespråkar också att EU bör koncentrera sina insatser och sitt stöd till de områden där man jämförelsevis har en fördel.

Att exempelvis utveckla humankapital är viktigt eftersom ett samhälles styrka ligger i dess folk. Att investera i utbildning i instabila stater, uppmärksamma

könsklyftan och bygga upp socialt kapital är avgörande områden för att uppnå hållbar ekonomisk tillväxt och utveckling i det långa loppet.

För att främja riktig hållbarhet och sant ansvar måste dåligt använda inrikes resurser utnyttjas och utvidgas, genom att man bygger upp en inrikes skattebas och utvecklar stabila lokala finansinstitutioner.

Trots att lantbruket i Afrika söder om Sahara har stor betydelse för enskildas välfärd och för ekonomin i stort, har det försumrats i flera år. ERD förespråkar en ändring på den situationen genom större investeringar i jordbrukssektorn.

FÖRST MEN INTE MINST

2009 års upplaga av Europeisk rapport om utveckling är den första, men inte på något sätt den sista. ERD kommer att vara en årsrapport som är inriktad på olika väsentliga teman och problem varje år, i syfte att bidra till att anpassa utvecklingspolitiken efter de nya möjligheter och utmaningar som framträder i samband med deadline för millenniemålen 2015 och efter det.

Varje upplaga av ERD kommer att innehålla stabila analyser och strategiska alternativ för att hjälpa EU:s utvecklingspolitik att växa och anpassa sig, så att den kan möta nya globala realiteter i en värld där det ömsesidiga beroendet ökar allt mer.

Ett exempel på dessa nya utmaningar och möjligheter är den skiftande balansen för den globala ekonomiska och politiska makten. Ett antal länder framträder inte bara som stora ekonomiska krafter utan också som viktiga politiska aktörer och givare.

Den globala ekonomiska instabiliteten – som understryks av de tredubbla finansiella livsmedels- och oljeshockerna nyligen och den aktuella ekonomiska nedgången – ger upphov till grundläggande frågor om hur globaliseringen hanteras, och det kan leda till reformer av internationella styrstrukturer som Världshälsoorganisationen, Internationella valutafonden och Världsbanken.

Konkurrensen om de allt knappare naturresurserna, som i hög grad finns i utvecklingsländerna, ökar mellan de etablerade och nyuppkomna ekonomiska makterna. Sedan blir klimatförändringen och dess viktigare följder för utvecklingen ett allt högre prioritetsområde på den internationella politiska agendan.

Förberedelserna har redan börjat för nästa års rapport, och ämnet för 2010 års upplaga kommer att offentliggöras under de närmaste månaderna. Information om ERD 2010 kommer att finnas tillgänglig på ERD:s webbplats, där du kan hålla ett öga på de senaste ERD-nyheterna genom att börja prenumerera på nyhetsbrevet.

TRÄFFA ERD-FORSKNINGSTEAMET

Kärnteamet för ERD består av 11 medlemmar:

Giorgia Giovannetti: Teamledare för ERD-rapporten. Hon är professor i ekonomi vid universitetet i Florens och besökande professor vid New York University i Florens.

Wendy Harcourt: Redaktör för tidningen *Development* och chefsrådgivare på Society for International Development.

Thierry Verdier: Forskningschef vid forskningscentret PSE (*Paris-Jourdan Sciences Économiques*).

Marta Reynal-Querol: Associerad professor i ekonomi vid Pompeu Fabra-universitetet i Barcelona och affilierad professor vid Barcelona Graduate School of Economics.

Shailaja Fennell: Lektor i utvecklingsstudier knuten till Department of Land Economy vid universitetet i Cambridge. Hon är fellow på Jesus College vid universitetet.

Pascal Vennesson: Professor i politisk vetenskap och innehavare av delad professur i "Säkerhet i Europa" på Europeiska universitetsinstitutet.

Franklin Allen: Professor i finans och ekonomi vid Wharton School of the University of Pennsylvania och meddirektör på Wharton Financial Institutions Centre.

Ingo Linsenmann: ERD-projektledare vid Robert Schuman-centret för högre studier i Florens.

Simone Bertoli: ERD-projektassistent vid Europeiska universitetsinstitutet. Han arbetar också med migranternas transnationalitet vid institutet för arbetslivsforskning i Nürnberg.

Elisa Ticci: ERD-projektassistent vid Europeiska universitetsinstitutet. Hon arbetar också som föreläsare i ekonomi vid universitetet i Florens och som konsult för Världsbanken.

Marco Sanfilippo: ERD-projektassistent vid Europeiska universitetsinstitutet. Han forskar också i Kinas utländska direktinvesteringar i Europa vid centret för högre studier om det nutida Kina.

KONTAKT

Om du har frågor om Europeisk rapport om utveckling får du gärna kontakta ERD-sekretariatet på:

DEV-EDR-SECRETARIAT@ec.europa.eu

ATT ÖVERVINNA INSTABILITET I AFRIKA

ATT ANLÄGGA ETT NYTT EUROPEISKT SYNSÄTT

<http://erd.eui.eu/>

ATT TILLVARATA EUROPEISK
FORSKNING I UTVECKLINGSPOLITIKEN

EUROPEISK RAPPORT
OM **UTVECKLING**